

Az egyesület tagjai révén arra törekszik, hogy minél több nevelési és oktatási intézmény társadalmi irányításának és ellenőrzésének részese lehessen annak érdekében, hogy a helyi önkormányzati szervek iskolairányítási értékrendjében az esélyegyenlőség domináns módon jelen legyen.

A tagsági viszony

Az Egyesület tagja lehet minden olyan magyar és külföldi állampolgár, intézmény és gazdálkodó szervezet, aki, illetve amely egyetért az Egyesület céljaival, és hajlandó ezeket támogatni.

Tagsági viszonyt az Egyesületben való belépési nyilatkozat kitöltésével lehet létesíteni. A tagság megszűnik kilépés, illetve törlés esetén.

Az Egyesületet a tagok munkájukkal, juttatásokkal, felajánlásokkal segíthetik.

Tiszteletbeli tagokká választhatók olyan hazai és külföldi állampolgárok, akiket az iskolai esélyegyenlőség érvényesüléséért végzett elméleti és/vagy gyakorlati munkásságuk alapján a Közgyűlés e címre érdemesít. Tiszteletbeli taggá való megválasztásra az Egyesület minden tagja tehet személyi javaslatot.

Pártoló tagokként bejegyezhetők az Egyesület munkáját támogató közösségek, szervezetek, intézmények. Pártoló taggá való megválasztásra az Egyesület minden tagja tehet javaslatot.

Az Egyesület 15 tagú elnökséget választott. Elnök: dr. Lóránd Ferenc az OKI főmunkatársa, a társelnök: Botka Lajosné a szolnoki Varga Katalin Gimnázium igazgatója, titkára Czene Gyula a salgótarjáni Petőfi Sándor Általános Iskola igazgatója lett.

Az Egyesület levélcíme:

1048. Budapest VII

Hernád u. 46.

(Fővárosi Kísérleti Általános Iskola)

CZENE GYULA

Helsinki deklaráció az iskolázás szabadságáról

A jelenlegi helyzet

Európában az iskolázás szabadságának sajátos tradíciója él. Utalva az Európában igen fejlett iskolázási pluralizmusra az Európa Parlament a nevelés szabadságával kapcsolatos Határozatában (1984) kibővítette az iskolák jogi kereteit: "A szülők jogának megfelelően az ő dolguk, hogy döntsenek gyermekeik iskolájának megválasztásáról, amíg azok elérik saját döntőképességüket. Az államnak az a feladata, hogy lehetővé tegye az állami vagy a szabad iskolák ehhez szükséges működtetését." Egyidejűleg megerősíti az Európa Parlament Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának a szülők jogára vonatkozó cikkelyét (1948), valamint minden egyes ember jogát a kép-

zésre és arra a szabad lehetőségre, hogy iskolákat nyisson és vezessen, amint azt a Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya kimondja (1966). Továbbá: A helsinki konferencia 1989. évi bécsi utókonferenciájának záróokmánya is garantálja az oktatásban való részvétel jogát, fajtól, bőrszíntől, nemtől, nyelvtől, vallástól, politikai vagy egyéb nézetektől, nemzeti vagy szociális származástól, vagyontól, születéstől vagy egyéb státustól függetlenül. Ma a kelet-európai átalakulások történelmi kihívás elé állítják ezt a szabadságfejlődést.

Célok

Meg akarjuk honosítani az iskolázás szabadságának emberi jogát egész Európa iskolaügyében, és támogatni kívánjuk az iskolaéletben az akadályozott önmegvalósító erőket. Az iskolában is érvényes a személyiség szabad kibontakoztatásának a joga; ezért nem szabad az emberjogi mozgalomnak az iskolakapuban megtorpannia: az iskolázás szabadsága ugyanúgy emberi jog, mint a vallás szabadsága, a tudomány szabadsága, a művészet szabadsága, a sajtó szabadsága.

Iskolakultúra

Ki akarjuk szabadítani az iskolákat a bürokratikus függőségből és gyámkodásból, és a kultúra részeivé akarjuk tenni őket. Az iskola az egyetem, a színház, a templom és a sajtó szomszédságába tartozik. Az abszolutizmus korából származó államhatalmi – etatista – gondolkodás maradványa az olyan vélt, "legjobb megoldások" keresése, majd keresztülerőltetése, melyeket szakértők dolgoztak ki központilag. Elgondolkodtató, hogy az iskolaszervezésnek ez az elképzelése sehol sem volt olyan mértékadó, mint a fasizmus és a bolsevizmus politikai rendszerében. Ma különböző iskolakultúráknak szabadságból kell egymás mellett élniük, az egyes szülők, tanárok és diákok személyes kezdeményezéseitől támogatva. Az egyénben élnek ugyanis azok az alkotóerők, melyek a kultúrát nemcsak ápolni, hanem létrehozni – produkálni – is képesek.

Az iskolai pluralizmus

Iskolai pluralizmust akarunk, valamennyi életképes – a szülők által keresett és elfogadott – iskola jog- és esélyegyenlő kínálataként. Tehát: magától növekvő vegyes erdő, ültetett monokultúra helyett. Az iskolai pluralizmus viszont csak akkor válik lehetségessé, ha újrafogalmazásra kerül az állami iskolafelügyelet, ha megvalósul az iskolák jogi és pénzügyi esélyegyenlősége, és ha biztosítva lesz a pedagógusok szabad képzése. Az iskolaszervezés alapelve az iskolafajták és az iskolafenntartók sokfélesége legyen.

Iskolabéke

Az iskolaügyben is a tolerancia útját szeretnénk járni és a különböző iskolai irányzatok között egymás megértésére irányuló békét teremteni. A másként gondolkodók tisztelet-

betartása nem tűri a mindig ideológiai alapon álló egységesítési kényszert. A toleranciára nevelés is csak akkor sikerülhet majd, ha a különböző iskolák között is kialakul a dialógusképesség, az elfogadott iskolabéke talaján.

Az európai Fórum

Az európai Fórum E tanácskozáson feladatául vállalta, hogy figyelemmel kíséri a szabad és pluralisztikus iskolarendszerben kibontakozó iskolázás alapvető emberi jogának megvalósulását a különböző európai kultúrákban. Az EURÓPAI FÓRUM vállalta, hogy ezen jog egyes országokbeli fejlődéséről vagy korlátozásáról rendszeres jelentéseket ad ki, melyekben nyilvánosságra hozza a szabad iskolázás európai helyzetét.

Címek

EUROPÄISCHES FORUM FÜR FREIHEIT IM BILDUNGSWESEN

Annener Berg 15

D-5810 Witten-Annen

Tel. (49) 2302/699442

Fax. (49) 2302/699443

AZ ISKOLÁZÁS SZABADSÁGÁNAK EURÓPAI FÓRUMA

Iskolafejlesztési Központ

Könyves Kálmán crt. 48-52.

H-1087 Budapest

Tel. (36) 1/1333-361

Szerkezetváltás a középiskolában

A kezdetek

Az iskolai szerkezetváltást az iskolák kezdeményezték és ez a gyakorlat napjainkban is. 1988-ban – egyedi engedéllyel – két gimnáziumban, 1990-ben tíz, 1991-ben pedig negyvenöt iskolában indult hat-, illetve nyolcosztályos gimnáziumi képzés. Az 1992/93. tanévre újabb 59 pályázat érkezett az MKM Közoktatási szakmai irányítási főosztályára. (A minisztérium engedélyére azért van szükség, mert a mai iskolaszervezetet meghatározó 1985. évi I. törvény szerint a "gimnáziumnak négy évfolyama van".) Más gimnáziumi szerkezet kialakítására a törvénynek az a két paragrafusa ad módot, amely szerint a gimnáziumok elláthatnak általános iskolai feladatot is. Illetve: az iskolák egyedi engedéllyel saját programjuk szerint taníthatnak.

A számok önmagukért beszélnek: a változtatási törekvések láncreakciószerűen terjednek.

Miért vállalkoznak vajon az iskolák a szerkezetváltásra, miért ilyen nagy a szülők érdeklődése az ilyen iskolák iránt? Milyen előnye, esetleg hátránya származik a diáknak abból, ha hat- vagy nyolcosztályos gimnáziumba jár?